

# ZADRUGA.

List za razpravo národno-gospodarskih vprašanj.

Glasilo zveze slovenskih posojilnic.

„Z združenimi močmi!“

Štev. 10.

V Celji, 30. novembra 1884.

Tečaj I.

Izhaja vsak mesec enkrat. Velja za celo leto s pošiljanjem vred 1 glđ. 50 kr. — Inserati po dogovoru. — Naročnine, inserati in dopisi naj se pošiljajo uredništvu v Celji, glavni trg št. 105.

## Načelstvo „Zveze slovenskih posojilnic“

je prejelo od slavnega deželnega odbora kranjskega sledeči dopis:

Št. 7487.

Slavni deželni zbor kranjski je v 9. seji dne 9. oktobra 1884 izrekel „zvezi slovenskih posojilnic“ svojo zahvalo in priznanje za njeno koristno delovanje. Ob enem je naročal deželnemu odboru, da v posebni okrožnici do občinskih in župnijskih uradov opozorja na koristno delovanje hranilnih in posojilnih zadrug in da okrožnici priloži navod k ustanovljenju, izgledna pravila in poduk za delovanje.

Podpisani deželni odbor se počastuje, slavni zvezi naznanjati sklep slavnega deželnega zbora ter dostavlja prošnjo, da naj zveza blagovoli pripomagati deželnemu odboru pri izvršitvi deželno-zbornega sklepa s tem, da sestavi poduk, kako se naj ravna pri ustanovljenju in delovanju hranilnih in posojilnih zadrug.

Slavna zveza bi deželnemu odboru jako ustregla, ko bi priložila tudi izgledna pravila, in sicer:

1. Za kmetijske posojilnice z omejenim poroštvom, ker za neomejeno poroštvo nazori niso še dovolj jasni, in

2. za posojilnice z neomejenim poroštvom.

Deželni odbor bo potem svoji okrožnici do župnijskih in občinskih uradov priložil navod in pravila.

Konečno si usoja deželni odbor slavni zvezi naznaniti, da je tudi kmetijska enketa, katera je 17. in 18. aprila t. l. bila zborovala v Ljubljani, v drugi seji sprejela enoglasno sledeči sklep:

„Zvezi slovenskih posojilnic se izreče zahvala za njeno marljivo in koristno delovanje, po katerem je že marsikatera kmetija bila rešena od propada.“

Od deželnega odbora kranjskega  
v Ljubljani dne 26. oktobra 1884.

Za deželnega glavarja:  
Ivan Murnik l. r.

## Izvanredni občni zbor „Zveze slovenskih posojilnic“,

ki se je vršil dne 5. oktobra t. l. v Ljubljani, je jednoglasno sledeče pravila sprejel:

### I. Ime društva.

§ 1.

Društvo se glasi: „Zveza slovenskih posojilnic.“

### II. Namén.

§ 2.

Zveza slovenskih posojilnic ima namén, da pripomaga posojilnicam na Štajarskem, Kranjskem, Primorskem in Koroškem k uspešnemu razvoju, in sicer s tem, da bode s podukom in dejanski podpirala posojilnice v njihovem delovanju, da bode primernim potom pri c. kr. vladi in pri zakonodateljnih zborih se potegovala za uredbe in zakone v prid posojilnicam, in pomagala ustanoviti nove posojilnice v zgoraj navedenih deželah.

### III. Sedež.

§ 3.

Sedež zveze je za zdaj v Celji.

### IV. Sestava.

§ 4.

Člani zveze smejo biti posojilnice, katere so organizovane kot zadruge na podlagi zakona od 9. aprila 1873, ali pa na podlagi zakona od 26. novembra 1852.

### V. Uprava društvenih stvari.

§ 5.

Organi društvene uprave so:

- a) Odbor;
- b) pododbori;
- c) občni zbor.

### VI. Odbor.

§ 6.

Odbor obstoji iz predsednika in 7 članov.

Predsednika in člane odbora izvoli občni zbor na dve leti iz članov v zvezi stoječih posojilnic.



Predsednik in najmanje dva člana morajo stanovati v tistem kraju, kjer ima društvo sedež.

§ 7.

Odbor iz svoje srede izvoli predsednikovega namestnika.

Predsednik vodi zvezo in jo zastopa proti vnanjosti.

Za pisarnični in blagajniški posel imenuje predsednik tajnika s primerno plačo.

§ 8.

V vseh društvenih zadevah, razun onih, katere so pridružene občnemu zboru, odločuje odbor.

Odbor ima vsako polletje redno sejo. Predsednik pa ima pravico sklicati izvanredne seje, ako se mu zdi potrebno, ali če to zahtevajo najmanje 3 člani odbora.

K seji odbora vabijo se člani pismeno.

Odborovih sej mora se vdeležiti predsednik ali namestnik in najmanje dva člana, da je seja sklepčna.

Navzoči potem sklepajo razun v slučajih § 17. z nadpolovično večino glasov.

§ 9.

O odborovih sklepih se spišejo zapisniki, katere morata podpisavati predsednik in jeden član odbora.

### VII. Pododbori.

§ 10.

Za vsako v § 2. navedenih dežel se sme po sklepu občnega zbora nastaviti pododbor.

Pododbor ima nalogo, za dotično deželo vse v § 2. naštete posle preskrbovati in o tem poročati odboru, sploh odbor podpirati pri njegovem delovanju v vsakem oziru.

Koliko članov naj ima dotični pododbor in kje da ima svoj sedež, določuje občni zbor zveze.

Člani pododbora morajo biti zadružniki v zvezi stoječih posojilnic ali vsaj skušeni v zadružnih zadevah.

Pododbor si izvoli svojega načelnika in tajnika in si sam sestavi red svojega delovanja.

Vsak odbor delegira dva člana kot zastopnika v občni zbor zveze.

### VIII. Občni zbor.

§ 11.

Redni občni zbor snide se vsako leto jedenkrat v kraju, kjer je sedež društva, ali pa v katem drugem kraju v § 2. navedenih dežel in obstoji iz pooblaščenecv v zvezi stoječih posojilnic, iz članov odbora in zastopnikov pododborov.

Izvanredni občni zbor skliče po potrebi ali pa v slučajih v § 16. navedenim predsednik, ali če je zadržan njegov namestnik v katerem koli kraju v § 2. navedenih dežel.

Pri občnem zboru ima vsaka posojilnica le jeden glas, potem vsi člani odbora in pooblaščeneci pododborov.

Vdeležiti občnih zborov se pa smejo tudi drugi zadružniki v zvezi stoječih posojilnic, toda le pri posvetovanju, ne pa pri glasovanju.

Vabila k občnemu zboru pošiljajo se članom zveze po pošti.

§ 12.

Zapisnik občnega zbora morajo podpisati predsednik in dva člana zbora.

§ 13.

Občnemu zboru pripada :

- a) voliti predsednika, odbor in pododbore,
- b) pregledati in odobriti letni račun,
- c) sklepati o zvišanju ali znižanju letnih doneskov,
- d) o spremembah pravil in sedežu društva,
- e) določiti o osnovanju pododborov in
- f) o nehanju društva.

Če se sklene sprememba pravil ali sedež društva, mora to odbor pravilno naznaniti vladi.

§ 14.

Da občni zbor veljavno sklepa, treba je navzočnosti najmanj petine članov.

K veljavnemu sklepu o nehanju društva treba je  $\frac{2}{3}$  večine navzočih pooblaščenecv, za druge sklepe in volitve zadostuje nadpolovična večina.

Ako je nehanje društva na dnevnem redu, morajo se povabila k občnemu zboru poslati rekomandovana.

§ 15.

Občnemu zboru predseduje predsednik ali pa namestnik predsednikov.

§ 16.

Občni zbor skliče predsednik ali njegov namestnik.

Izvanredni občni zbor se mora sklicati tudi na zahtevanje tretjine posojilnic, zastopanih v zvezi.

### Člani.

§ 17.

Posojilnica, katera hoče biti član društva, mora se pri odboru, kateri o tem odločuje, pismeno oglasiti.

Izstop članov zgodi se ravno tako pismenim potom pri odboru.

Posojilnice, katere se svojim vedenjem škodujejo dobremu imenu posojilnic, sme odbor iz zveze izločiti; tak sklep pa obvelja le z dve tretjinsko večino navzočih.

§ 18.

Vsaka posojilnica, katera je član zveze, ima pravico iskati si informacije o zboljšanju in o poduku v svojih zadevah pri odboru, tudi sme odboru staviti predloge, kateri so za posojilnice koristni.

Vsaka posojilnica, katera je član društva, obvezana je plačati letni donesek in odboru na zahtevanje dajati statistična poročila.

§ 19.

Letni donesek članov odmerja se po znesku izposojenega denarja na konci preteklega leta, in sicer znaša

letni donesek 5 gld., dokler izposojeni denar ne presega svoto 25.000 gld.; če presega 25.000 gld. ne pa 50.000 gld., znaša letni donesek 10 gld.; za vsakih daljnih 50.000 gld. plača se 10 gld., najvišji donesek pa je 50 gld.

Občni zbor ima pravico, letne doneske po potrebi zvišati ali znižati.

### IX. Listine in razglasi društva.

#### § 20.

Listine izdane po društvu in razglase društva podpisuje predsednik ali pa njegov namestnik.

Razglasi objavljajo se v listu „Zadruga“.

### X. Izdajanje za posojilnice poducljivih spisov.

#### § 21.

Društvo sme na svoje stroške izdajati za posojilnice podučne spise in pa društveni časnik.

Društveni časnik je zdaj „Zadruga“.

### XI. Vrvnanje društvenih preprirov.

#### § 22.

Prepire med člani in med člani in odborom razsojuje občni zbor.

### XII. Nehanje društva.

#### § 23.

Društvo neha, če občni zbor o tem sklene, ali na povelje vlade.

Kaj se v tem slučaju ima s premoženjem društvenim zgoditi, sklene poslednji občni zbor.

## Obrestna mera naših hipotekarnih dolgov.

### I.

Izmej v letošnji seji štajarskega deželnega zbora vloženih predlogov narodno-gospodarskega značaja mora se najimennitnejšim smatrati v sedmji seji naznanjeni predlog poslanca M. Vošnjaka, ki se glasi: „Deželnemu odboru se naroča, da o pripomočkih za znižanje obrestne mere na hipotekah naloženih posojilih posvetuje, in o posledku v prihodnji seji visokega deželnega zbora poroča;“ kajti dokler se obrestna mera za ta posojila ne spravi v pravo razmero s posrednim dohodkom naših zemljišč, ne more se pričakovati stalnega in trdnega zboljšanja položaja, posebno našega kmetskega stanu.

Kakor znano, mora po opravljenem redu štajarskega deželnega zbora vsaki „predlog“ najpopred predlagatelj utemeljevati, preden se zamore izročiti kakemu odboru. Ta predlog je utemeljeval poslanec Vošnjak v 9. seji (24. septembra) in v naslednjem navedemo najvažnejša dela te utemeljave na podlagi stenografičnega zapisnika.

Začetkom svojega govora naglašja poslanec Vošnjak pravilo, da je blagostanje dežele odvisno v prvej vrsti od blagostanja, to je od rednega materialnega položaja zemljišča posedujočih deželnih prebivalcev; tudi stanje deželnih in državnih finančnih zadev je od tega odvisno,

kajti glavni temelj davkov, in sicer ravno tistih, ki se najložeje dobijo, je hišni in zemljiščini posest. Če je pa hišni in zemljiščini posestni stan take važnosti za deželo in državo, treba je gledati, da se spravi v taki položaj, da zamore vstreči vsakoršnim zahtevam i. t. d.

Zadolženje zemljiščine posesti je pa že tako, da se bode pri domačih razmerah pač težko pomagati dalo, ako se ne bodo rabila radikalnejša sredstva, kakor tista, o katerih dan za dnevom čujemo. Dovoljujem si opozoriti visoki deželni zbor na statistične številke zadolženja naših posestnikov, kajti številke so najboljše priče današnjih razmer. Gospoda moja! Štatični letnik, to so tedaj uradne date, kaže, da je v zemljiščnih knjigah štajarske deželne deske dolga za 26·1 milijonov, v gorskih knjigah za 16·4 milijonov in v drugih zemljiščnih knjigah za 216 milijonov goldinarjev, tedaj skupaj pri celem posestvu dolga za 258 milijonov goldinarjev vknjiženega. Ta štatični letnik dalje kaže, da so od teh vknjiženih dolgov sledeči procenti za obrestenje glavnin odmerjeni:

35·4 milijonov do	4%		
101·6	„	čez 4	do 5 %
17·7	„	5	„ 5½ „
97·2	„	5½	„ 6 „
3·9	„	6	„ 7 „
1·7	„	7	„ 8 „ in
1·2	„	8%	

tedaj skupaj 258·7 milijonov goldinarjev.

Za zdaj, gospoda moja, opozorjam, da je istina, da naša zemljiščina posest ne nese več, kakor 4% čistega dohodka, da, po izrazu nekega gospoda tovarša iz gornjega Štajarja, s katerim sem pred nekoliko dnevi o tem govoril, so baje razmere tam take, da zemljiščini posest ne nese več, kakor 3% čistega dohodka.

Zgoraj navedene date tudi kažejo, da mora od vknjiženih dolgov 223·3 milijonov 7 več kakor 4% obrestnih biti. Če se tedaj primerja obrestna svota, ktero zahteva teh 223 milijonov goldinarjev (znaša namreč 12·1 milijonov), z 4% obrestenjem, se vidi, da mora hišni in zemljiščini posest na Štajarskem vsled vknjižb že 3·2 milijonov goldinarjev obrestij več plačati, kakor v resnici nese, tedaj je hišni in zemljiščini posest s tem na leto za to svoto bolj pasiven.“ Govornik preide zdaj na tiste zavode, ki se pri nas najbolj pečajo s posojili na zemljišča, namreč na hranilnice; omenja otvorenja prve avstrijske hranilnice (v Beču) leta 1820. in povdarja posebno, da so imele hranilnice začetkom le jedini namen čistih „hranilnih zavodov“, ne pa namena, dajati posojila na zemljišča, katero vodilo je bilo po govornikovem mnenji tudi pravo, ker, ako se hranilne vloge spreobrnejo v hipotekarna posojila, znajo priti hranilnice pri nastopu denarnega prevratka v velike nevarnosti zaradi nezmožnosti izplačevanja, ker se hipotekarna izposojila vendar ne morejo tako hitro iztirjati, kakor to pri finančnih prevratkih preplašeni hranilnični vložitelji zahte-

vajo. Zaradi tega opomni govornik prevratka štajarske hranilnice (1848), iz katerega se je zamogla pomagati le s tem, da je zastavila vknjižena dolžna pisma, katera je imela v posesti, in si dobila izposojila iz nacionalne banke.

### Hipotekarni kredit in dosmrtno zavarovanje.

O potrebi prenarredbe hipotekarnih zadev je v vsih krogih, katerim je mar ljudsko blagostanje, le jedni glas. Vedno rasteče obteženje, posebno manjših posest je tako resna nevarnost za srednji stan, pravi državni mozeg, da je tukaj pomoč neobhodno in nujno potrebna. Katero štatistiko koli človek v roke vzame, povsod se nahajajo ravno iste vznemirljive razmere. Tukaj nij naš namen, govoriti o viših predlogih, ki so se stavili, da se pride v okom nerazmeri mej novim obteženjem in olajšanjem. Namen teh vrstic je le, da pokažemo na neko sestavo, o kateri se v neki od dr. F. A. Müller izdanej knjižici natančneje govori, in katera nasvetuje, da se naj v zboljšanje te kvare po principu dosmrtnega zavarovanja išče prenarredba hipotekarno-kreditnih zadev. Ta misel sicer nij nova. Že leta 1862. je imel znani štatistikar dr. Engel, ki je bil takrat ud pruskega deželno-gospodarskega zbora poročati o sredstvih za obrambo pritožb in pomankljivosti zemljiščinega kredita. Dr. Engel je izdelal svoje poročilo v posebnej, le kot manuskript tiskanej in že zdavnej poprodanej knjižici: „Zemljiščini kredit in glavninska potreba zemljiščinega posestnika, zadovoljena po pruskej zemljiščino-kreditnej banki.“ Da bi izpeljavo svojih predlogov lažej poskušati dal, ogrnil jih je Engel s plajščem motiviranih pravil za tako banko, katera je imela mej drugim tudi oddelek za dosmrtno zavarovanje. Najvažnejši odsek tega oddelka bi imelo biti združeno dosmrtno in razdolživno zavarovanje, česar nalogo v sledečih besedah razloži: „Združeno denarstvo in razdolživno zavarovanje ima namen, tistim, ki bi po letnih plačilih radi prišli v polni in nezadolženi zemljiščini posest, popolno razdolžnino tudi v tem slučaju omogočiti, ko bi mej časom razdolžnine umrli. Dotično zemljišče preide potem brez dolga na njihove dediče.“ Kako se uporaba dosmrtno zavarovalnega principa doseže, da se plačila hitreje vršijo in da se nerazmera proti novim obteženjem sčasoma odstrani, razumno bo iz sledečega: Mislimo si, da si vsi hipotekarni dolžniki kake države brez ozira na starost dolgov vsa še ne poplačana hipotekarna posojila tako zavarujejo, da kaki zavarovalni zavod ali zavarovalni oddelek kreditnega zavoda proti gotovim vplačilom prevzame dolžnost, po smrti takega dolžnika ostanek glavnine hipotekni banki poplačati. Prvo leto bo nekaj glavnin tako izbrisanih, da se bo zadnji razdolživni del plačal. Druga vrsta dolgov pa se bo na ta način odpravila, da zavarovalno društvo namesto umrlega dolžnika na jedenkrat ostanek glavnine plača. In tako tudi prihodnja leta. Z vpeljavo te sestave se razdolžnina pospešuje. To je predlog knjižice, katera slednjič še omeni, da se ta nacionalno-gospodarski dobiček na naravni in pravični način da doseči.

### Razne stvari.

**Znižanje obrestovanja hipotekarnih dolgov.** Na drugi strani našega lista se priobčuje obravnava o pred-

logu poslanca Mih. Vošnjaka v Štajarskem deželnem zboru glede znižanja obrestovanja hipotekarnih dolgov. V tej zadevi se je prvi vspeh predloga M. Vošnjaka že uresničil, ker je največja štajarska hranilnica, to je namreč „Prva Graška hranilnica“, ravnokar znižala obresti od posojil od 5% na 4½%. To znižanje pomeni za dolžnike olajšanje za okoli 80.000 gld. plačila pri obrestovanju na leto. Samo ob sebi se razume, da so bili liberalci prav nejevoljni, ko je poslanec Vošnjak dotični predlog stavil, se pa vendar-li niso upali, tajistega kot neopravičenega smatrati; tudi hočejo liberalni časniki celo stvar zdaj tako zasukati in dokazati, da bi hranilnice bile brez tega predloga tudi znižale obrestovanje. Zna biti, da so gospodje mislili na to, pa kaj pomaga misel sama brez djanja! Mi smo tega prepričanja, da bi bilo vse ostalo pri starem, če se ta stvar ne bi bila sprožila v deželnem zboru.

**Celjska posojilnica.** Član načelstva, za vstanovitev tej posojilnici zasluženi gospod Franc Kapus je umrl dne 21. oktobra t. l. Celjska posojilnica je položila krasen venec na grob rajnega zvestega uda njenega. Lahka mu zemljica!

**Zadruga na Angležkem.** Iz letnega poročila, ki je bil predložen najnovejšemu angležkemu združnemu shodu, posnamemo sledeče nove date: Koncem leta 1882. je bilo na Angležkem in Wales 1053 zadrug, od katerih je bilo 904 použitnih zadrug po izgledu Rochdalos Pionniere, in, kakor dunajska prva použitna zadruga, deleže na vkupnine plačuje. Od 72 teh zadrug nij došlo nikakoršnih računskih poročil. Drugih 833 je imelo koncem 1882. leta 572.610 udov in njihove prodaje so se povikšale mej tem letom na 22,757.424 funtov šterling ali za 3,737.217 funtov šterling višje, kakor v prejšnjem letu. Opravni stroški s povšetimi glavniskimi obresti in zguba na vrednosti glavnin in zalog so znašali 1,451.648 funtov šterling. Čisti dohodki znašali so 1,780.592 funtov šterling, od katerih se je določilo 14.039 funtov šterling za odgojne namene. Akcijska glavnina znašala je 6,928.722 funtov šterling, posojila 1,280.949 funtov šterling, prva za 987.025, zadnja za 138.713 funtov šterling več, kakor v prejšnjem letu. Od teh glavnin je 3,911.693 funtov šterling na drugi način naloženih, in ne pri lastnih združnih kupčijah, in dobiček iz teh naložnin je iznašal leta 1882.: 103.860 funtov šterling. —

Na Škotskem bilo je 282 zadrug, od katerih bilo je 241 použitnih zadrug. Izmej teh jih 42 nij poslalo računa. Ostalih 224 zadrug je imelo 77.700 udov, prodaje povzdignile so se leta 1883. na 3,733.823 funtov šterling ali za 237.686 višje, kakor v prejšnjem letu. Opravni stroški znašali so 182.585, dobiček 322.504 — po odbitih 1072 za izgubo — 321.432 funtov šterling. Akcijska glavnina znašala je leta 1883.: 494.735 funtov šterling, posojila 313.953 ali 16.079 in 36.514 več, kakor leta 1882. Na Irskem bilo je samo 11 zadrug, izmej teh 9 použitnih zadrug, 1 posojilna zadruga in 1 kmetijska zadruga. — Za celo združeno kraljestvo Velike Britanije in Irske ima leta 1882. sledeče date: 1346 zadrug, 2,661.317 udov, letne prodaje 26,616.001 funt. šterling, zaloge koncem leta 3,323.522, opravni stroški 1,635.991, dobiček 2,112.345, izgube 8859, akcijske glavn. 7,452.589, posojila 1,595.002, založbe v drugih in ne lastnih kupčijah 4,267.889, dobiček od zadnjih 131.191, za vzgojne namene 14.730 funtov šterling. Slednjič še naj omenimo, da so angležke zadruge dandanes skoraj vse vstanovljene na podlagi omejenega poročstva.